

WSTĘP

Książka ta jest rezultatem pewnego niezależnego projektu koordynowanego przez Interdyscyplinarne Seminarium Gender przy CEIN UŁ i roboczo przez nas nazwanego „Historią pracy kobiet w Łodzi”, w ramach którego badaczki i badacze reprezentujący różne dziedziny i podejścia przez kilkanaście miesięcy spotykali się i rozmawiali o tym, co każde z nich może wnieść do opracowania tematu z pozoru dość ogranego, a mianowicie – wspomnianej już pracy kobiet w Łodzi. Publikacja ta stanowi swoistą próbę rozliczenia się z historią, a raczej „herstorią” naszego miasta.

Od ponad dwóch wieków Łódź jest miastem aktywnie tworzoną przez kobiety – to właśnie łódzkie robotnice jako jedne z pierwszych udowodniły, że praca kobiet stanowi niezbędny element kapitalistycznego rozwoju, a lokalne badaczki jako jedne z pierwszych podjęły próby badania kobiecej aktywności zawodowej. Niestety, minione lata wciąż ukrywają wiele świadectw historycznych, które ukazywałyby dzieje naszego miasta z perspektywy pracy łódzianek – niezależnie od tego, czy mówimy tu o robotnicach czy o pracownikach naukowych. Projekt poświęcony zapominanej historii pracy kobiet oraz badań nad tą dziedziną miał przypomnieć między innymi dorobek badań nad pracą kobiet, realizowanych w Łodzi w ostatnim półwieczu, zwłaszcza badań łódzkiego ośrodka socjologicznego.

Socjolożki, etnolożki, historyczki i historycy oraz profesorka medycyny pracy postanowili spróbować, choć w niewielkim stopniu, przywrócić pamięć nie tylko o zapomnianych już badaniach, lecz także o samych badaczach i badaczkach tej tematyki. Co ważne – niniejsza publikacja ma wielowymiarowy i multidyscyplinarny charakter zarówno ze względu na udział osób z różnych dyscyplin naukowych, jak i zaangażowanie lokalnych instytucji kultury: Muzeum Fabryki i Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi oraz Łódzkiego Szlaku Kobiet, którego członkinie od kilku lat opracowują historie łódzkich naukowiec, wciąż ukrytych w cieniu ich sławniejszych kolegów.

W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że prezentowana książka nie jest próbą reprezentatywnego opisu historii pracy kobiet i badań we wspomnianym obszarze, lecz jedynie przyjrzeniem się wybranym polom – tematyka poruszana przez autorki i autora tekstów dotyczy zróżnicowanych obszarów aktywności

zawodowej kobiet, zaś zakres czasowy naszej publikacji, ze względu na ograniczoną dostępność materiałów i subiektywne zainteresowania osób zaangażowanych, uwzględnia lata od 1905 roku do początku lat dwutysięcznych, ze szczególnym naciskiem na okres powojenny.

Anna Deredas, Inga B. Kuźma i Alicja Piotrowska przybliżają obraz pracy kobiet, jaki wyłania się ze zbiorów archiwum etnograficznego w Łodzi, Sylwana Borszyńska opisuje realia pracy kobiet w Łodzi przed I wojną światową. Redaktorki tomu, Iza Desperak i Martyna Krogulec, przypominają najnowszą historię socjologii pracy w Łodzi, a Teresa Makowiec-Dąbrowska zarysowuje ewolucję poglądów i przepisów dotyczących ochrony zdrowia kobiet pracujących. Następnie przechodzimy do naukowych karier kobiet. Agata Zysiak pisze o profesorkach w PRL i ograniczeniach akademickiego awansu kobiet, a Daria Domańczyk-Cieślak – o łódzkich pionierkach psychologii naukowej. Partyjne kariery kobiet w PRL przedstawia z kolei Piotr Ossowski. Zwieńczeniem tomu są: artykuł Eweliny Wejbert-Wąsiewicz o pracy kobiet w polu filmowym oraz tekst Kamili Żyto o filmowym wizerunku łódzkich włókniarek. Swoistym dodatkiem jest natomiast opracowany przez Łódzki Szlak Kobiet opis łódzkiego szlaku naukowczyń, zawierający również biogramy wybranych naukowczyń. Jest to przedruk ze społecznego miesięcznika „Miasto Ł.”, ukazującego się w Łodzi w ostatnich latach, dowód zaistnienia naukowej herstorii poza tkanką uniwersytetu, w żywej społecznej przestrzeni, a także dowód rosnącej popularności tej tematyki.

Mamy nadzieję, że ogrom nieznanych dotąd historii i informacji, do których dotarto dzięki pracy nad projektem, nie tylko pomoże nieco wypełnić historyczne luki w dziejach naszego miasta, ale stanie się też inspiracją do dalszego zgłębiania problematyki pracy kobiet w Łodzi i innych rejonach Polski. Życzymy miłej lektury.

*Iza Desperak
Martyna Krogulec*